٧

سخن دانی ، وخوش خوانی ، نمی ورزند در شیراز .
بیا حافظ که تا خود را بملك دیگر اندازیم .

بار ها گفته ام وبار دگر میگویم :
« گوهری دارم وصاحب نظری می جویم »

الله رب العالمین حضرتلرینه شکر ایدرم ، مسئله بر قدر ینگللشدی : ایلك ده غایت غریب هم ده قرآن کریمك مقدس تعلیملرینه قطعاً مخالف صورتده تلقی اولنمش بر مهم مسئله شو کون ، تألیف قیلنمش « رحمت الهیه مسئلهسی » رسالهسی تأثیریله اولسه کرك ، مقبول اولا بیلور بر درجهیه کلدی ، عذابك ابدی دگللگی ، جهنمك ده بر کون فانی اولاجغی سلف صالحك هم ده اصحاب کرامدن بعضلرینك فکری ایمش ، ــ بزم روسیا مسلمانلرینه ده آڭلاشیلدی . هر بر حقیقتی یالڭز اوزلرینك گنه ماسشتابلریله وزن ایتمك جسارتنه مالك ، دائرهلری طار آدملر او رساله تأثیریله احتمال بر قدر اعتدال کسب ایدرلر. طارلق ، مغروریت اساسلرینه بنا قیلنمش کتب کلامیه قاراڭلقلارندن نجات بولا بیلمك ایچون بزم امام افندیلر ، احتمال ، سلف صالحك غایت واسع افکار علمیه-

لرندن بحث ایتمك یولنه سلوك ایدر قدر بر بیوك نشاط الده ایدرلر. علوم طبیعیهیی ابطال ، هم ده حکیم مطلق الله حضرتلرینك حکمتلرینی انکار ایتمك نیگزلری اوزرینه تأسیس اولنمش کلام اعتقادلرندن باش قورتارمق ایچون ، اسلامیتك عقللره الڭ موافق تعلیملرینی الڭ اصل الڭ معتمد منبعلرندن آلمق فکری ، احتمال ، بزم اهل اسلامك کوڭللرنده اویانور .

شو سوزم رحمت الهیه عمومیتنه نصوص اسلامیه نقطهسندن قارامق اعتباریلهدر .

اما اگر قاهر مطلق الله رب العالمین حضرتلرینه الڭ بیوك بر اسمیله ثنا سویلهمك مقامندن ، یاخود غفلتی مغروریتی براقوب نهایتی یوق عالم وجوده لا اقل برپارهلك اهمیت ویرمك لزومی جهتندن ، یا ایسه ، عالم انسانیتك حیات استقبالیهسینی اساسلی مرکزده الڭ مکمل بر دوربین ایله رصد ایتمك نقطهسندن ــ رحمت الهیه عمومیتی مسئلهسنه نظر ایدر ایسهك ، او وقت حقیقت الڭ نورلی یوزینی بزه عرض ایدهجك .

اویله واسع بر نظری اسلامیتك مقدس تعلیملرنده کورمك بزه بتمز توکنمز ممنونیتی ایجاب ایدر. اسلامیتك علویتنه قدسیتنه دها بر برهان اولمق صفتیله بز اویله نظرلری بیوك امنیتله قبول ایدرز . اویله نظرلری قبول ایتمك یولنده بر قدر نصوصی تأویل ایتمك ضرورتی لازم

اولوب کلەجك اولسەدە ایدی ، بز التزام ایـدر ایدك . لکن او نظری قبول ایتمك یولنده نصوص شرعیەیی تأویل ایتمك بلیەلرینی بز کورمەدك . بلکه قرآن کریمك متعدد آیتلرنده ، نبی اسلامك الڭ جامع سوزلرنده گوزل صورتده بیان قیلنمش بر تعلیم اولمق صفتیله بز او نظری قبول ایتمش ایدك .

رحمت الهیه عمومیتی مسئلەسنه شو جهتلردن نظر ایدوب ، بڭا بر قدر روح ویرمك ایچون ، ادیب محترم فاتح أفندی امیرخان جنابلرینڭ قلمیله « ایدل » ستونلرنڭ ، محترم .H. Ю افندی جنابلرینڭ قلمیله یانـوار ۸ دە چیقمش « ترجمان » علاوەسنده نشر اولنمش مقالەلر بنی ممنون ایتدی . بڭا تنزلا روح ویردکاری ایچون شو محترم رفیقلرمه شکرلرمی تقدیم ایدرم ، بیوك تربیه کورمش یاشلرمزڭ وکرده بڭا موافقتلریله بن علنی صورتده افتخار ایده بیلورم . گمان ایدرم یاشلرمزڭ همەسی اولماسه ده ، البته اکثری شویلەدر .

شو مسئلەنڭ روسیا مسلمانلرینڭ مطبوعاتنده ظهوری ، انشاء الله ، فائدەدن خالی اولماسه کرك . امیدم اوّل ده شـویله ایدی . صوکره دها زیاده قوتلندی . مطبوعات صحیفەلرنده دعوامی اثبات ایتمك یولنڭ دوام ایدەجك اولدم .

رحمت الهیه عمومیتی ، ابدیت طرفنده ، همه عـالم انسانیتڭ نجاتی ، عذاب ادارۀ الهیه ایله واقـع اولاچق

ایسه بر کون البته انقطاعی ــ شو اوچ بیوك مسئلەلرڭ هر بری علم کلام عالمنده غریب ، یڭی کبی کورنسەلرده ، اسلامیت عالمنده یڭی دگل ، بلکه اصحاب کرام حضرتلرندن همده اسملری محترم الڭ بیوك مجتهدلردن تابعیلردن نقل اولنمش اساسلی بر اعتقاد در .

شو سوزمه برر شاهد کوسترمك قصدیله شو دفعه محمد بن جریر الطبری حضرتلرینڭ جامع البیان اسملی الڭ بیوك ، الڭ معتبر تفسیرندن بوراده بر قاچ سطر نقل ایدەیم .

مصر القاهرەده طبع اولنمش جامع البیانڭ ۱۲ نچی جزئنده (٦٦) نچی صحیفەدن باقڭز ابن جریر الطبری حضرتلری نه دیمش :

« حدثنا ابن حمید قال حدثنا جریر عن بیـان عن الشعبی قال: جهنم اسرع الدارین عمرانا واسرعهما خرابا . »

یعنی : « ایکی یورتڭ الڭ تیز معمور اولاچقی همده الڭ تیز خراب اولاچقی جهنمدر » .

شو سوز تأویلی قابلمیدر ؟ بزم دعوامزدن بش اون دفعه دها زیاده واسع دگلمیدر ؟ نجات عمومی اعتقادی قرآن کریمڭ تعالیم عالیەسنه قطعی صورتده مخالف ایسه ، عجبا شعبی کبی بر مجتهدڭ شو اعتقادی قرآن کریمله نصل توفیق قیلنه بیلور ؟

امام شعبی کیم در ؟

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمكى ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

امام شعبی حضرتلری سعید بن المسیب حضرتلری کبی اك بیوك تابعیلردن، علمیله عالم اسلامیت ده اك برنچیلك درجه‌سنه واصل اولمش مجتهدلردن، زماننده امور سیاسیه‌ده رأینه مراجعت قیلنور بیوكلردن اولوب، دورت مذهبی تأسیس ایدن مجتهدلرك همه‌سندن بلا خلاف فائق بر امامدر.

مسائل اعتقادیه‌ده اشعریلرك ماتریدیلرك سوزلری حجت اولا بیلور ایسه، بز امام شعبی كبی بر آدمك سوزینی حجه ایده بیلورز. یوق، حجت اولا بیلمز ایسه، بزم ده اعتقادمز شویله‌در، بز همان امام شعبی حضرتلری طرفنه میل ایدرز. زیرا اشعریلر ماتریدیلر بزه جدلیات اساسنه تأسیس قیلنمش «علم» كلامی تعلیم ایده‌چكلر؛ اما امام شعبی حضرتلری بزه قرآن كریمك آیتلرینی، نبی اسلام شارع اكبر علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك صحیح سنتلرینی تعلیم ایده‌چك!

وحسن اولئك رفیقا. بز بونلاری دها زیاده ممنونیتله اختیار ایدرز!

جامع البیانك عین شو ۱۲ نچی جزئنده (٦٦) نچی صحیفه‌ده ابن جریر الطبری حضرتلری، كوركز، دها نه نقل ایتمش:

«قال ابن مسعود: لیأتین علی جهنم زمان تخفق ابوابها لیس فیها احد».

یعنی صحابه‌لرك عالمی عبدالله بن مسعود حضرتلری دیمش: «یمین قیلنه‌چق شیلرله قسم ایدرم. بر كون كلور، جهنم ده بر آدم قالماز!»

بز یالكز شو سوزی برهان ایدوب ده، دعوامزی كوكلره قدر چیقارور ایسه‌ك، اهل علم حقمزی البته انكار ایده‌مز. زیرا عالم اسلامیت ده قرآن كریمی عبدالله بن مسعود حضرتلری ده آكلامامش ایسه، سفسطه‌لو ایله عقللری بوزولمش اهل كلامی آكلایاچق؟ آكلامش ایسه، اشته شو جهتله عبدالله بن مسعود حضرتلرینك سوزی بنم برهانلرمدن بری اولا بیلور.

قرآن كریمی حفظی اك قوی، اداسی اك گوزل اك صحیح اولان صحابی، سیدالوجود حضرتلرینك نصیله، عبدالله بن مسعود دگلمیدر؟ قرآن كریمی اوز الیله یازمش، اجتهادی فتواسی صحابه‌لرك هر برینه غالب اولا كلمش صحابی ده عبدالله بن مسعود حضرتلری در!

كلامیون بر قدر انصاف ایدرمی؟ بنم دعوام قرآن كریمك آیتلرینه مخالف ایسه، او دعوام سببیله بن اسلامیت دائره‌سندن چیقه‌چق اولور ایسه‌م، عبدالله بن مسعود حضرتلری قوری دعواسیله دگل بلكه یمینیله نه اولاچق؟

ابن مسعود حضرتلرینك سوزی دعوی دگل یمین‌در! دعواسنده انسان تردد ایده بیلور. لكن اختیاری عقلی وار انسان شك، تردد صورتنده هیچ بروقت یمین ایتمز.

ابن مسعود حضرتلری کبی بر آدمدن یمین ــ البته قطعا اعتقادی وار صورتده گنه صادر اولور .

بن ا کلامامق سببیله دعوی ایتمش اولایم ، احتمال شرع شریف بنم اویله خطامی عفو ایدر . بنم کبیلرك مخالفتی ده قرآن کریمك حقیتنه بر پارهلك ضرر ویرمز .

لکن ابن مسعود حضرتلری کبی الك عالم بر صحابیده آکلامامق احتمالی البته اولماز . اویله ذاتك یالکز دعواسی گنه دگل بلکه یمینی قرآن کریمه مخالف اولور ایسه ، یا بونلك معناسی نهدر؟ ابن مسعود حضرتلری می قرآن کریمی تکذیب ایتمش ؟ یاخود قرآن کریم‌می.....؟

بوتون دینلرینی ایمانلرینی ملا جلال ، تفتازانی کبی کلام کتابلرینه تأسیس ایتمش کلامیون شو ایکی شقدن اولکی شقی می یا ایکنچی شقی می اختیار ایدهچك لر ؟ نجات عمومیهیی قرآن کریمه قطعی صورتده مخالفدر دیمش اهل کلام شبهه یوق شو ایکی احتماللدن برینی بالضروره اختیار ایدرلر .

«یوق! ابن مسعود اویله سوزی سویلهمز ، یالاندر !» دیهچك اولسهلار ، حدیث امامری قاشنك عدالتلری معلوم راویلری تکذیب ایتمك پراوالرینی اوزلرینه ویرسهلر ، بزده آنلارك خاطرلری ایچون گنه سوزلرینه موافقت ایدرز ــ ده ، کتب کلامیهیی ، اورادە وار اعتقادلری سوزلری سپوروب طاشلارز . تاریخ شورلکرنك خرافات شعبهسنك ،

صوك کلهچك عصرلر ایچون محفوظ قالور .

شو دفعه شو قدرله اکتفا ایدوب طورورز . عذاب آیتلری حقنده فکرمزی بیان ایدر ایکن ، بز او وقت انشاء الله اصحاب کرامك همده تابعیلرك سوزلرینی اعتقاد ــ لرینی بر ربرر سرد ایدرز . شو دفعه ابن مسعود حضر ــ تلریله عامر الشعبی حضرتلرینك بر ر سوزلرینی نقل ایتمیه عجله ایتمش ایسهك ، اوز حاللرینی اعتراف ایتمك فضیله سندن محروم قالمش اهل کلامی انصاف حدودینه دعوت ایتمك داعیهسیله اولدی . کورسونلر : قرآن کریمی «احتمال» بزم «علمای کلام» دن «بر قدر» زیاده فهم ایدر ابن مسعود حضرتلریله عامر الشعبی حضرتلرینك سوزلری اعتقادلری نهدر؟

بن ، انشاء الله ، هیچ اولمازسه روسیا مسلمانلری طلبهلرینك قلبلرینی دماغلرینی اهل کلامك جدلیاتندن پاك کلهمك یولنده سعی ایدرم . اما اعظم ، امام مالك ، امام ابو یوسف کبی مذهب رئیسلری علم کلامی نیچون او قدر ذم ایدر اولمشلر ، انشاء الله بیان ایدرم . مدرسه شاگرد ــ لرینك اعتقادلرینه بر قدر استقامت ویره بیلور ایسهم ، اشته او وقت بنم غرضم حاصل اولمش کبی اولور .

بز ملتك وجودینه استیلا ایتمش ، ملتمزی عطالت یاتاغنده نشاطسز بر حالده براقمش مرضلری تشخیص ایدهچك اولور ایسهك ، کوررز ؛ وجودمزده کثرتله بولنور

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

مرضلرڭ الڭ بیوگی قلبلرمزی باصمش طارلق قاراڭلق در، دماغلرمزی اوهام اویاسی ایتمش علم کلام اعتقادلریدر.

« کلا . بل ران علی قلوبهم ما کانوا یکسبون . »

او مرضلرڭ چاره‌لرینی کورمك امیدیله ، بن کتب کلامیه‌ده وار اعتقادلردن هر برینی بر نوبت بولوب ، قاقمك سیلکمك فکرینه بش اون سنه مقدم کلمش ایدم . اهل تصوف لساننده « علوم رسمیه » نامیله ، مجتهدلرڭ لساننده علم کلام نامیله ذم قیلنه کلمش بر علم مسئله‌لرینڭ قیمتلرینی کوسترمك املی بن ده قوتلندی . بوڭا کوره شو کونه قدر دورت بش مسئله‌یی میدانه آتدم . بوندن صوڭ دها .

بر عزم کامرانی فالی بزن ! چه دانی :
شایدکه کوی فرصت در این میان توان زد

بوندن مقدم ، محترم « شورا » صحیفه‌لرنده عذاب آیتلریله رحمت آیتلری حقنده بر قدر یازمش ایدم . بوندن صوڭ ده عرض قیلنه‌چق آیت کریمه‌لر حقنده علی الاجمال بر فکر ویرمك قصدیله ، هم ده قرآن کریم ده او آیتلری اوقور ایکن اکثریاً او آیتلری خطا آڭلار انسانلری خطالرینه تنبیه ایتمك امیدیله . « الموافقات » کبی اصول کتابلرنده ترغیب ترهیب آیتلری حقنده سرد قیلنمش بر بیانی ترجمه‌سیله دگل بلکه یالڭز معناسیله بوراده نقل ایتمگی مناسب کبی کوردم .

« الموافقات » صاحبی شو کتابنڭ ٣ نچی جزئنده

« ادله شرعیه » قسمنده دیمش :

« قرآن کریم ده ترهیب آیتلرینڭ هر برینه مقارن ، یا مقدم یا صوڭ ، ترغیب آیتلری ذکر اولنور . لکن هیچ بر آیت ده حکم اعیان اعتباریله دگل ، بلکه اوصاف اعتباریله‌در . »

مثلا عصر سوره‌سنده الله رب العالمین حضرتلری دیمش : « عصر شرفیله قسم ایدرم ، انسان خسارده در ، مگر ایمان ایدوب اعمال صالحه‌یی ادا ایدنلر . »

بوراده « انسان » دن یاوروپا خلقی ، استثنادن ده روسیا تاتارلاری مراد دگلدر .

قرآن کریم ده نسا سوره‌سنده (١۴١) آیت کریمه‌ده الله حضرتلری دیمش :

« ولن یجعل الله الکافرین علی المؤمنین سبیلا »

بوراده اولگیلردن ساقسونیه انگلیزلری ، ایکنچیلردن ده هندوستان مسلمانلری یاخود مصر فلاحلری اراده قیلنه‌ماز . واقع بونڭ خلافنده دگلمی ؟

ملائکه سوره‌سنده (٢٩) نچی آیت کریمه‌ده قرآن کریم دیمش :

« انما یخشی الله من عباده العلماء »

یعنی « الله‌دن یالڭز عالم بنده‌لری گنه خوف ایدر » .

بوراده علمادن استانبول خواجه‌لری ، ازهر شیخلری ، هندوستان مولویلری ، بخارا داملالری ، بزم روسیا

مدرسلری ، تاتار ملالری مراد دگلدر.

انبیا سوره‌سنده (١٠٥) نچی آیت کریمه‌ده قرآن کریم دیمش :

« ولقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون » .

یعنی : « ذکر صوڭنده زبورده یازدق : شو یره بنم صالح بنده‌لرم وارث اولاچقدر . »

بوراده « صالحون » دن مصرڭ رفاعیلری ، مغرب سنوسیلری ، استانبول قلندرلری ، هندوستان فقیرلری ، تاتار صوفیلری ، المت ایشانلری ، بخارا نقشبندیلری اراده اولنمامشدر .

الله رب العالمین حضرتلری قرآن کریم ده « وکان حقاً علینا نصر المومنین » دیمشدر .

بوراده « مومنلر » دن کیملری اراده ایتمشدر ؟

دورت بش انګلیز النده اسیر قالمش آلتمش ملیون قدر هندوستان مسلمانلرینی می؟ غاللاندیه پنجه‌سنده قللق ایدر جاوا مسلمانلرینی می ؟ یاخود . .

قرآن کریم حسابسز آیتلرده ایمانی مدح ایتمش ایسه ، بدءالمعارف ایله ملا جلال ده یازلمش مسئله‌لری اراده ایتمه‌مشدر .

قرآن کریم « صالحات » ، « خیرات » عباره‌لریله انسانلری گوزل اشلره دعوت ایتمش ایکن ، صالحاتدن ــ

قازان تلنده تسبیح طارتمق ، یوز بیك مرتبه هر کون صلوات اوقومق ، قصیده برده‌لری تعبد قصدیله تکرار ایتمك کبی اشلری اراده ایتمه‌مشدر .

الله رب العالمین حضرتلری قرآن کریم ده هر بر سعادتی متقیلره وعد ایتمش ایسه ، متقیلردن یاشیل چاپان صاری چیتوك بورکه نور صوفیلری ، مرید تربیه ایدر شیخلری ، تکیه‌لرده عمر ایدر ابداللری ، دنیادن غافل زاهدلری ، نا محرم یوزینه باقماز ایزگولری ده اراده ایتمه‌مشدر .

الله رب العالمین حضرتلری قرأن کریم‌ده «کنتم خیر امة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر» دیمش ایسه ، تنبیه الغافلین دن درة الواعظین دن تذکرة القرطبی‌دن وعظ سویلر امامل‌ری خواجه‌لری ، مصرده طبع اولنمش خطبه‌لردن بر ینی منبرلرده اوقور خطیبلری‌ده اراده ایتمه‌مشد .

الله رب العالمین حضرتلری «ومن لم یحکم بما انزل الله فاولئك» دیمش ایسه ، „ما انزل“ دن بزاز یه‌لرده ، تنو یرلرده ، جامع الرموزلرده یازلمش حکملری‌ده قصدقیلمامشدر .

الله قرآن کریم ده جنت اهللرینی‌ده جهنم اهللرینیده بیان ایتمشدر ، لکن ، یعنی „آنا طول تورکلری“ ـ یعنی „آمریقا انگلیزلری“ دیمه‌مشدر .

قرآن کریم‌ده عذاب آیتلرینی یاخود رحمت آیتلرینی

ئەۋلاد گورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

اوقوب استدلال ایده‌چك آدملره شو نقطه‌یی ملاحظه ایتمك ضرورودر. یوقسه، رحمت آیتلری «بزگه!»، عذاب آیتلری «تگیلرگه!» اعتقادی اوزمزی آلدامقدن باشقه هیچ بر نرسه‌یه خدمت ایتمز.

«واذا تساوی فی القبیح فعالنا
فمن التقی واینا الکفار؟»

کتاب سماویلرك برینه انتسابی دعوی ایدن ملتلرك اکثری خراب اولمش ایسه، یالگز شویله بر اعتقاد تأثیریله اولمشدر: نصوص سماویه بشارتلرینی یالگز اوزلرینه، قیامت عذابلرینی یالگز دیگرلره توزیع قیلوب، کتب سماویه‌ده او قدر مدح قیلنور ایمانی لسانلرده یوروب‌ده حیاتده اهمیتی یوق بر ایکی یا اوچ دورت جمله‌دن عبارت گمان ایتمشلردر. او ایکی اوچ کلمه درست صورتده اعتقاد اولنور ایسه، انسانلری سعادت یوللرینه آلوب کتمکاری لازم ایکن، بالعکس، انسانلرك طورغونلق یاتاقلارنده استراحتلرینه سبب اولا کلمشلردر. شو حالك سببی نه‌در؟

قرآن کریمده فرقان سوره‌سنك اخیرنده‌گی آیتلری اوقور ایسه‌ك، کوررز، قرآن کریم دیمش:

«رحمانك بنده‌لری - یر یوزنده سکینه ایله یورر بنده‌لردر. جاهللر، آنلاره خطاب ایدرلر ایسه، پاك طوغری سوزی سویلرلر. ربلرینه سجده قیام ایدوب کیچه لرلر. انفاق ایدر ایکن اسراف هم صارانلق ایتمزلر، بلکه هر

حالده اورتاچه اولورلار. شرك ایتمزلر معصوم قانی توکمزلر، زنادن پاك قالورلار، یالان شیلره شهادت و یرمزلر، بیهوده اوفاق شیلره تنزل ایتمزلر، ربلرینك آیتلریله تذکیر اولنورلار ایکن، قولاقسز کوزسز کبی التفاتسز قالمازلار؛ - یارب! بزه شادلق و یره‌چك خاتونلر بالالر ویر! بزی متقیلره امام ایت! دیرلر.»

فرقان سوره‌سنده‌گی او آیتلری هر برمز اوقورز. لکن اکثرمزك فهمنه کوره، اللهك اویله بنده‌لری «مسجد قارتلرینه امامت ایدر، یاشیل جبه‌لر بورکه نور» قارت حضرتلر، یاخود عمرنده دورت بش خاتونی آلمشده صالمش غایت مهابت قارت ایشانلردر.

بیلورم: شو سوز غایت آغیر سوزدر. لکن نه قیلایق، یالگز بزیگنه دگل، بلکه همه ملتمزی، او قدرگنه‌ده دگل بلکه تمام اسلامیتمزی خراب ایتمش بر بلادر شو بلا!

انصاف ایده‌لم! کوکلمزده بر قدرگنه ایمان قالمش ایسه، اوزمزیده ملتمزیده آلدامقدن بر قدر حیا ایده‌لم ایندی!

حاضرگه بس.

راز حافظ تا کنون نا کفته ماند.

مقصد: عذاب یا رحمت آیتلری اعیان اعتباریله

دگلدر. رحمت آیتلرنده «یعنی تاتارلار!» — عذاب آیتلرنی «یعنی انگلیزلر» مالنده تفسیر ایتمك خطادر. ایمان بزم کتب کلامیه‌ده بیان قیلنمش مسئله‌لری اعتقاد ایتمك، — صالحات فضائل الشهورلرده یازلمش ایزگو ایشلری ایشله‌مك معناسنده دگلدر.

شو تنبیه بوندن صوڭ نشر اولنه‌چق سوزلرمه بر مقدمه کبی اولسون.

خاتمه

٨

محترم «شورا» مجلهٔ علمیه‌سی واسطه‌سیله عموم عالم اسلامیته عرض اولنمش خالص، همده، اثبات قیلنه بیلور ایسه، فائده‌سی اهمیتی وار بر مسئلهٔ علمیه اوزرنده بر بولوك امام افندیلرڭ همده بر فقیر خلقنڭ فتنه‌لنولری بنی بر آز اندیشه‌یه صالمش ایدی. زیرا «فتنه» یی اورتایه آتان بنم. او فتنه سببیله خلقڭ عقیدهٔ اسلامیه‌لرینه خلل کله‌چك ایسه، البته بلاشبهه مسئولیت یالڭز بڭا عائد اولاچقدر.

بوڭا کوره بن هوشمی باشمه طوپلادم. مسئله‌یی مقدماتیله، ممکن اولا بیلور نتیجه‌لرینڭ هر بریله، شو مسئله خلافنه قائم اولا بیلور دلیللرڭ الڭ‌قویلریله، اوزون

هم اوزاق ملاحظه ایتدم. اصلی یوق، ثبوتی ممکن دگل، ضرری وار بر مسئله‌یی قوزغاتمق، طبیعی، بڭا بر فائده، بنم ایچون بر مصلحت دگلدر. البته بن بونی بیلورم. اوز مصلحتمی آڭلاماز درجه‌ده «قلندر» ده دگلم. دیگرلرڭ فائده‌لری ایچون اجتهاد ایتمك همتی عالم انسانیت‌ده عمومی اولوب کتمش بر فضیلت دگل ایسه‌ده، لکن اوز مصلحتی ایچون حرکت ایتمك مجبوریتی «رحمت الهیه» اقتضاسیله عالم حیات‌ده عمومی هم طبیعی قیلنمش بر ملکه لازمه‌در. ظن ایدرم، بن‌ده طبیعتڭ شو قانوندن مستثنا دگلم. مسئله خلافنده «غلیانه» کلمش خلقڭ غلیانی‌ده، گمان ایدرم، یالڭز شو قانونڭ تأثیریله وجوده کلمشدر.

بنم طرفدن قوزغاتلمش مسئله‌یه بن تکرار نظر ایتدم. کوردم: مسئله الله رب العالمین حضرتلرینه الڭ بیوك صفتیله تقدیس تسبیح سویله‌مك‌دن، اسلامیتڭ حسابی یوق مزایاسی قطارینه الڭ بیوك بر فضیلت اعتقادیه زیاده ایتمك‌دن، عالم انسانیتی من القدیم خراب قیلا کلوب نوع بشرڭ باشنه کلمش بلیه‌لرڭ هر برینه سبب اولا کلمش بر اعتقادی یا تعدیل یا رفع ایتمك‌دن عبارتدر.

مسئله فی الواقع بویله اولور ایسه، بن اویله مسئله‌یه جانمی همه وارمی فدا ایدرم. یوق فی الواقع اویله اولمایوب، بن خطا ایتمش ایسه‌م، حسن ظن اساسنه بنا قیلنمش اویله بر اعتقاد ایچون، رب کریم قیامت کوننده بنی همده بنم

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

سوزمه اتباع ایدنلری البته موآخذه ایتمز. امیدم شویله‌در.

بن غفور کریم الله ارحم الراحمین حضرتلرینی انتقام داعیه‌سنه، غضب مؤبد سائقه‌سنه اسیردر دیه‌مم. همه عالملره عمومی رحمت اولمق صفتیله نزولی قرآن کریم‌ده مصرح اولمش اسلامیتك اعتقادی اساسنه همه انسانلری مؤبد صورتده عذاب ایتمك کبی الڭ بیوك بر قساوتی وضع ایتمم. بنم کندومه نصیب اولاجق ایکن تحمل ایده‌میه‌جگم بر عذابی حسن رضامله دیگر انسانلر حقنده حکم قیلامام. اسلامیتك حقیتی ایچون‌ده عذابك مؤبدلگی البته لازمدر سوزینه اصابت رنگی ویره‌مم...

«رحمت الهیه عمومیتنه» بنم نظرم شویله ملاحظه‌لردن نشأت ایدوب، اثباتیچون‌ده ألم‌ده قرآن کریمك آیتلرندن، سید الوجود نبی رحمت شارع اکبر علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك صحیح سوزلرندن متعدد برهانلرم وار ایسه، او مسئله‌یی دعوی ایتمیه بنم بیوك حقمی البته هر بر منصف تسلیم ایدر.

شو دعوامی اظهاردن بنی منع ایدر ایسه، یالڭز بر شی ایده بیلور: علمی مسئله‌لرده «تاقتیقه» ایله حرکت ایدن ادیبلر، یاخود «سیاست قوللانورم» شعاریله تستر ایدن پروفانلر بڭا دیرلر:

«جانم! حقیقت سنك طرفده‌ده اولا بیلور، دعواڭده سن حقلی‌ده اول، لکن هر سوزڭ اوزینه کوره زمانی

مکانی واردر. روسیا مسلمانلری آراسنده اویله سوزلر شویلنه‌مز. خلق تحمل ایده‌میور. عوامڭ عقلنه درجه‌سنه کوره سوز سویله‌مك لازم دگلمیدر؟ بزده سنڭ کبی اویله مسئله‌لری نشر ایدر ایدك. لکن.....»

دعوامی نشردن قبل شو نصیحته من حیث المعنی قریب بر ملاحظه بنم فکرمه خطور ایتمش ایدی. لکن او ملاحظه دعوامی اظهاردن بنی منع ایده‌مدی. بن نشر قیلنه‌جق دعوامی اطرافیله محاکمه ایتدم. صوڭره «شورا» مجلهٔ علمیه‌سی واسطه‌سیله عمومه عرض ایتدم.

لسان الغیب خواجه حافظ شیرازی حضرتلرینك بلاغتیله سویلنمش:

«دلیر در خرد آن کس بود که‌در همه حال»
«نخست بنگرد؛ آنگه طریق آن گیرد»

بیت حکمتیله حرکت ایتمش ایدم. عاقبت، رضا افندی حضرتلرینڭ قلم ارشادلریله تألیف قیلنمش «امام غزالی» رساله‌سنده شجاعت ادبیه‌یه عائد او فوق العاده قیمتلی سوزلری، مفتونیت الجاسیله، بیك دفعه مطالعه ایدوب حفظ ایتدم‌ده کوڭلم‌ده الڭ لذتلی بر ممنونیت، وقورانه بر جسارت حاصل اولدی. سویلنه بیلور سوزلر ایله سویلنه‌مز سوزلر آراسنده فرق ایده بیلمك قدرگنه جزئی بر عقل، آقلری قارالردن آیرور قدرگنه کوز اللهڭ انعامیله بن‌ده‌ده وار ایدی.

بعض مسئله‌لری عوام‌دن کتم ایتمك فلسفه‌سنه نظر ایتدم . کوردم :

بزم شریعت اسلامیه‌ده اسرار دینیه یوقدر . بر حقیقت دینیه‌یی، یا خود مسئله علمیه‌یی عوام‌دن کتم ایتمك امری‌ده بزم شرع شریف‌ده کلمه‌مش‌در . حقیقتك مکتومیتنده بر فائده، معلومیتنده بر ضرر سیاست عالمنده اولا بیلور ایسه‌ده، خالص هم‌ده ساده مسائل علمیه‌ده هیچ بر وقت اولاماز . ادیان سابقه راهبلری کاهنلری «اسرار» قوللانوب، اوز مصلحتلرینه یارار «مکتومیت» دن استفاده ایدر اولمشلار ایسه‌ده، اسلامیت اویله «اسرار» دن، «مکتومیت» فلسفه‌سیله استفاده ایتمك کبی سیاستلردن تمام تمامنه پاکدر .

اسلام حکیملرینك الك بیوکلرندن بری دیمش :

لقد کذب الذین طغوا ، فقالوا :
انی من ربنا امر بنرمز .
فلا اعرفك بین القوم توحی
بطعن فی محدثهم بغمز ،
ولا تهمز جلیسك من قریب
تنبهه علی سقط بهمز .

کاهنلرك «اسرار» لرنده مکتومیت فلسفه‌لری اسکی زمانلرده کاهنلرك اوز مصلحتلرینه خدمت قیلمش ایسه‌ده، لکن علمی مسئله‌لرك مکتومیتلری هیچ بر ملته هیچ بر وقت بر پاره‌لك فائده ویرمه‌مش‌در . «بن تحمل ایدرم» لکن زنهار صاقلان، عوام بونی تحمل ایده‌مز؛ صبر ایت،

وقتی کلور»، «سویلرسن!» فلسفه‌سی اوزلرینه غایت بیوك قیمت ویروب انسانلری عوام اسمیله تحقیر ایدن مغرور «حکیم» لره‌گنه یاقیشه بیلور بر مغروریت فلسفه‌سیدر . اویله واهی فلسفه‌لردن «دم» اوروب، فیلسوفلك صاتمق یا خود تدبیرله حرکت ایتمك خیالیله، اسلامیتك عقیده‌لری اویله تدبیرله حرکت صورتنده‌گنه محفوظ قالا بیلور درجه‌ده ضعیفدر دعواسنه بن هیچ بر وقت جسارت ایتمم. اسلامیتك سنك بنم تدبیرلرمه حاجتی یوقدر . بر دگل ملیون سنك بنم کبیلرك هجوملریله اسلامیتك بر رکنی یا بر فرعی هیچ بر وقت قاقشاماز .

بر وقت بزم متفقهلر کتب فقهیه‌ده شریعت اسلامیه نامنه نسبتدن اوتانمایوب، عوام‌دن مستوریتی لازم مسئله‌لری یازوب‌ده «هذه مسئلة تعلم ولا یفتی بها» دیمشلر ایسه‌ده، اویله حرکتلری بزم کوزده ادبدن خارج بر حرکت ایدی. زیرا بر مفسده‌یی ایجابی اعتباریله عوام‌دن مستوریتی لازم اولور ایسه، مفسده‌یی ایجاب ایده‌جك بر مسئله‌یی شریعت مقدسه نامنه نسبتدن اوتانمق دها زیاده لازم اولاجقدر .

دین‌ده علی العموم، اسلامیت‌ده علی الخصوص «سر» هم‌ده کتمی لازم عقیده اولامق حقیتك الك بیوك الك برنچی شرطیدر . علمی مسئله‌لری یوق بار خیاللر ایله انسانلردن کتم ایتمك، بنم گمانمچه، الك فائده‌سز بر تدبیردر . بزم

ئەۋلاد گورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

لسان‌الغیب خواجه حافظ شیرازی حضرتلری دیمش:

یکیست تورکی و تازی‌در فهم دین ای حافظ
حدیث علم بیان کن بهر زبان که‌ تودانی

یعنی دین آڭلامق حقنده تورکی، عربی همه انسانلر برابردر. علمی مسئله‌لری نصل لسانله سویلر ایسه‌ڭده سویله. هیچ بر شیڭ معلومیتی هیچ بر انسانه ضرر ویرمز.

بر وقت اسلام عالملری، نصرانیت پاپاسلرینه یاخود سکی دین راهبلرینه تقلید ایدوب، گویا یالڭز اوزلرینه گنه معلومیتی جائز مسئله‌لری عوام نامیله تحقیر قیلور انسانلردن کتم ایتمیه سلوك ایدر اولدیلار.

او محترم ذاتلر اوزلرینڭ حرکتلرینه بر اصابت رنگی ویرمك ایچون صوفیه بیوکلرندن نقل اولنمش:

«هر که را اسرار دین آموختند»
«مهر کردند و دهانش دوختند»

بیت عالیلرینه گویا موافق حرکت ایدر کورندیلر.

شو بیوك معناسی وار بیت بزم ضرورمزه دلالت ایتمه‌یور، زیرا صوفیلرڭ بیوکلرینه، بزه معلوم دگل «کشف» طریقیله ازه معلوم دگل علوم حاصل اولور ایمش. بز او «کشف»ی‌ده او علوملری‌ده انکار ایتمه‌یورز. صوفیلرده بزه او علوملرندن خبر ویرمه‌یورلر. ویره‌جك اولور ایسه‌لرده اینانمق مجبوریتی بزده یوقدر. اویله شیلری بیان ایچون صوفیلرده لسان یوق. قبولنه بزده مجبوریت یوق. بوڭا کوره‌ده اویله

کشفیات حقنده صوفیلرڭ لسانلری باغلانمشدر.

لکن عقلڭ نظریله، دیوان طبیعتڭ یا خود قرآن کریمڭ افاده‌سیله معلوم اولا بیلور شیلری «سر» کبی صاقلامق، ظهورنده بر فساد امکانی خیالیله اویله شیلری کتم صددنده اولمق هیچ بر وقت معقول تدبیر اولاماز. اگرده عوام نامیله تحقیر قیلنور انسانلردن اویله شیلری صاقلامق، اسلامیتی حمایه ایتمك گمانیله اولور ایسه، اویله گمانلر اسلامیت شرفنه غایت بیوك جنایت اولوب، روس مثلنده مشهور «آیو خدمتی» کبی بر خدمت اولور.

شویله ملاحظه‌لرڭ بنم کوڭلمده رسوخنه کوره، بن اوّلده بر قاچ اوفاق مسئله‌لری، شمدی اوفاق دگل اهمیتی وار بر بیوك مسئله‌یی مطبوعات عالمنه عرض ایتدم. بوندن صوڭده انشاءالله پرواسز دها بیوك مسئله‌لری بری آرقاسندن دیگربنی عرض ایدر طورورم. آهسته آهسته مسائل فقیه اصول فقهیه اساسلرینه‌ده نوبت کلور. بنم طرفدن عرض اولنمش مسئله‌لری علمی صورتده جرح یا تأیید ایده‌جك انسان بولنور ایسه شکر ایدرم. لکن یالڭز «صوص! فتنه‌لر قوبارما! قبوللرینه عقللرینه کوره انسانلره سوز سویله!» دیه‌جك آدملرڭ سوزلرینه شو دفعه اهمیت ویرمدیگم کبی بوندن صوڭده اهمیت ویرمم.

بن الم‌ده برهانلری طوپلانمامش بیوك یا اوفاق مسئله لرڭ هیچ برینی میدانه چیقارمام. اول دلیللرمی برهانلرمی

حاضر ایدرم. تماماً اطمینانم صوکنده مسئلەیی میدانه آتارم. اویله ایسه، هر بر هاجمك هجومنه اعتبار ایتمکدن کندومی یوقاری طوتار ایسەم، البته بن معذورم.

شبل «الاسد» بصید دلم حمله کرد، ومرحه
گر لاغرم وگرنه، شکار غضنفرام،

مهم بر مسئله علمیەیی خالص قرآن کریمك بلاغت اعجازیەسیله اثبات ایده بیلمك قدر حاضرلگی بن ألدە ایدنمش ایسەم، البته، قرآن کریمك عظمتنه مناسب بر شجاعت ادبیه بنم کوکلمدە طبیعی صورتدە حاصل اولور. او وقت یالگز «فننه باصدرمق» ایچون اوزاقدن سویلنمش سوزلرك هیچ برینه بن قولاق ویرمزسەم گناهلی اولمام. لکن ملت بیوکلرینك بری «پارمق سیلکمك» طریقیله اوزاقدن «یاواش!» دیرسه، البته تأدب اقتضاسیله آیاق اوزرینه قالقوب عذرمی عرض ایتمیه محتاج اولورم.

بویله تأدیبلرك بری ۲۵نچی دیکابردە نشر اولنمش ۵۳نچی عدد محترم «ترجمان» جریدەسندە بزه واصل اولدی.

۲۵سنه بزه همده ملتمزه رهبرلك ایدن، ملتك بیوك باباسی استاذ محترم اسماعیل بك غصپرینسکی جنابلری بزده «رحمت الهیه عمومیتی» کبی بر مسئلەده رهبرلك ایدوب «درسلرك»دە حکیم محترم احمد مدحت افندی حضرتلرینك تاریخ ادیان درسلرینی رهبر طوت، نافع و مؤثر بر خدمت ایتمش اولورسن! روسلر بر زمان

عاقللردن امان بولامایوب «عقلدن بلا» مقالینی چیقارمشلر ایدی. عقل کوبلگندن شکایته بزم حقمز یوقدر. فقط فیلسوفلر شو قدر چوغالدی‌که «فلسفەدن بلا» مقالنه حقمز واردر ایندی» دیمشلردر.

گوزل نصیحت! البته بیوك پدرك نصیحتیدە بیوك اولور. لکن نصیحت ایدر ایکن، محترم «ترجمان» ك ۲۵سنه مقدمگی حالنه بر نظر ایتمش اولسەلار ایدی، نصیحت دها گوزل چیقار ایدی. ۲۵سنه مقدم املاسی انشاسی یوق ترجمان شو کون جریدەلرمزك الك گوزلیدر. او وقت لسانی یوق اسماعیل بك غصپرینسکی دورت بش سنه صوك «فرنگستان مکتوبلری» کبی الك لذتلی الك ادبی اثرلر یازمیه باشلادی. و شو کون ملتك الك بیوك رهبری اسماعیل بك اولدی.

شو کون ملتمزك الك بیوك باباسی اولمق شرفنه کلمش اسماعیل بك جنابلرینك املاسی انشاسی یوق کونلرندە بیوکلرمزك هیچ بری، عقلری اولمش ایسەدە، «محرر بلاسی» مقالینی چیقارمادیلار. اسماعیل بك جنابلری ظریفلك یوزندن شو کون «فلسفه بلاسی» مقالینی چیقارور ایسه، احتیارلری وار. لکن «عقلدن بلا» مقالینی روسلردن آلوب سویلر ایسه، دها زیاده اصابت ایتمش اولورلار ایدی. زیرا طوقز یوز دورتدن بو طرفدە اولان عمومی حرکتلردە ملتمز عاقللردن امان بولامایوب، همان هنوز

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

«عقل بلاسندن» شکایت ایدیور. بزم احوال عمومیه‌مزه کلی بر سکته کلمش ایسه، «فلسفه بلاسندن» دگل، «عقل بلاسندن» کلمشدر. شو حقیقتی محترم اسماعیل بك جنابلری غایت گوزل آکلار. بزده حرکتلرك هر برینی مشاهده ایتدك، جمعیتلرك هر برنده حاضر ایدك. لسانمزدن بر سوز چیقمادی، قولاغمزدن هیچ بر آدمك اهمیتلی سوزی قوتولمادی. بوکا کوره‌ده هر بر سوزی ضبط ایتمش ایدك. احوالك تفاصیلی بزه‌ده تماماً معلومدر.

محترم اسماعیل بك جنابلری بزی متوفی پروفه‌سور صالاویوف جنابلرینك اثریله دارالفنون درسلرینه ارشاد ایتمشلر. گوزل. لکن الك قوتلی قلمیله بزم حقوقمزی هضم ایتمه‌مش اولسه‌لار ایدی، بزم ایچون دها گوزل اولور ایدی. ۲۵ سنه بزه رهبرلك ایدن بیوك ادیب نیچون شو کون بزم افکارمزه غایت طار حدود تعیین ایدیور؟

بز بوندن صوك انشاءالله یاراچق تاریخ ادیان درسلرنده دارالفنون درسلرندن‌می اقتباس ایدرز، یاخود دیگر بر طریقله‌می حرکت ایدرز، یاقین آراده آکلاشیلور.

در بساط نکته دانان خود فروشی شرط نیست
یا سخن دانسته گو ای مرد عاقل یا خموش.

بز محترم اسماعیل بك عصرینسکی جنابلرینی حرکات استقبالیه‌مز ایچون نمونه اتخاذ ایدرز. ملتمزك بر بیوگی ۲۵ سنه‌دن زیاده مدتده ثباتی اجتهادیله بزه غایت بیوك

Bayazit Genel Kütüphanesi
Kayıt

درسلر ویردی. بویله شیلری آکلارز بوندن صوك تنزلا بزی ارشاد ایدرلر ایکن، حقوقمزی‌ده هضم ایتمزلر ایسه، یارار ایدی.....

بن، شو مقاله‌مده، بنم طرفمدن قوزغاتلمش مسئله‌یه اهمیت رنگی «مهم»لك نامی ویردم تکرار اویله سوزلری سویله‌میه احتمال جسارت ایتمز ایدم؛ لکن محترم «وقت»لك ۵۵۸نجی عددنده «مدنیلك که امتحان طوتو» مقاله‌سنده ادیب محترم برهان افندی شرف حضرتلری طرفندن یازلمش فکرلری هم‌ده استاذ محترم رضا افندی حضرتلرینك قلملریله تألیف قیلنوب شو کونلرده نشر اولنمش «رحمت الهیه» رساله‌سی بکا هم جان هم‌ده قوت ویردیلر. تشکرلر قیلوب، دعوامی اثبات دوامنه عزم ایتدم.

موسی بیگییف.

یا من رسم بمطلب، یا جان زتن براید.

صولك